

om hans fremstød ind i 1700- og 1800-tallets historie, hvor hun lader Arup »kombinere sin sikre politiske sans med sine fremragende kildekritiske evner«.

Man fristes måske til at spørge, om Inga Floto ikke overdriper Arups »alsidige historikerbegavelse, der med sikker intuition forstod at slå ned på centrale problemstillinger og gennem fornyet kritisk analyse give dem en ofte uventet og provokerende, men altid forskningsstimulerende fortolkning« – i hvert fald på de områder, hvor han ikke var rigtig hjemme i stoffet. Og kunne han mon – som Inga Floto mener – have skrevet en dansk samtidshistorie, som ikke blot var radikal og provokerende, men også var seriøs? Hans force var og blev vel den idérige aktualisering af den ældre historie, medens han var klart mindre inspirerende, når han gik ind på sine kollegers gebet. Og værst var han måske som samtidshistoriker, hvad artiklen om Den danske Regerings Forhandlinger og Beslutninger 5. august 1914 tyder på (trykt i HT 1991 med kommentarer ved Thyge Svenstrup). Her kom hans dybe forankring i det partipolitiske standpunkt og hans usvigelige tro på, at politiske modstandere altid måtte have uret, til at spærre vejen for videnskabelig metode og almindelig sund indsigt (og her var han endda som statsrådssekretær selv et velplaceret vidne).

Selv om Arup vel er den mest behandlede danske historiker, kunne man ønske sig endnu en afhandling, byggende på hans arkiv, der både samlede historiografiens tråde og føjede flere til et samlet billede af Arup og hans tid. Den lille indledning til registraturen tyder på, at forfatteren er til rådighed.

Carsten Due-Nielsen

OLDTID OG MIDDELALDER

MOGENS HERMAN HANSEN: Athenian Ecclesia II. A Collection of Articles 1983-1989. København, Museum Tusulanums Forlag, 1989. 235 kr, paperback 185 kr.

Den, der vil følge med i, hvad forskningen mener om de demokratiske institutioner i det klassiske og specielt fjerde århundredes Athen, må samle på Mogens Herman Hansen. Det har været situationen siden midten af 70'erne. Som dansker var man længe privilegeret derved, at der omtrent hvert år udkom et letlæst, veldokumenteret og billigt hæfte med gennemgang af en af de vigtige institutioner. Sideløbende tryktes de vanskeligt tilgængelige, mere diskuterende artikler om samme emner i internationale tidsskrifter. Dem udgav Mogens Herman Hansen samlet i *The Athenian Ecclesia. A Collection of Articles 1976-1983* på Museum Tusulanums Forlag. En samling af de følgende seks års engelsksprogede artikler om meget forskellige aspekter af det athenske demokrati foreligger nu fra samme forlag.

Begge samlinger har addenda efter hver af de genoptrykte artikler. Men da forfatterens arbejdsform er systematisk og kompromisløs, er der mest tale om velargumenteret fastholden af de oprindelige konklusioner, nu i dialog med den

senere udkomne litteratur, eller om udvidelse af dokumentationen som følge af nye fund. Det systematiske viser sig også ved, at forfatteren straks i forordet udpeger de sider, hvor addenda bringer mest gennemgribende nyt, mens der er anbragt en stjerne inde i teksten, hvor der er grund til at slå efter i artiklens addenda. Det kompromisløse springer umiddelbart i øjnene i titler som »Graphe Paranomon against Psephismata not yet passed by the Ekklesia«. Målgruppen er personer, der læser græsk og er fortrolige med antikhistoriens terminologi. For dem er bogen et værdifuldt redskab.

Signe Isager

NIELS-KNUD LIEBGOTT: Dansk middelalderarkæologi. G.E.C. Gads Forlag 1989. 344 s.

På en måde kan man betragte forskningen i dansk middelalder som en to-leddet størrelse bestemt af kildematerialets karakter. Det skriftlige materiale – dokumenter, beretninger osv – afgiver informationer, som intet andet materiale er i stand til. De verbalsproglige kilder rummer bl.a. aftalearrangementer, hensigtserklæringer, viljesytringer og oplysninger, om hvilke historikerne må spørge: er denne eller hin kontrakt gyldig? hvor ved forfatteren det fra? er det sandt eller sandsynligt, hvad der står skrevet?

Sådanne spørgsmål behøver arkæologerne ikke at stille til deres kildemateriale, for de får ingen svar. Men de kan i stadig større omfang oplyse os andre om sandsynligheden af resultaterne af deres undersøgelser. På det felt er Niels-Knud Liebgotts bog om dansk middelalderarkæologi et sandt mesterværk.

Hans bog er en grundig beskrivelse af, på hvilke områder og på hvilken måde middelalderarkæologien har bidraget til nye erkendelser og forøget vores viden om Danmarks historie gennem middelalderens fem århundreder.

Bogen er delt op i otte hovedafsnit, der hver især siger en del om arkæologiens arbejdsområder: Landsby og torp – Borge og befæstninger – Danmarks kirker – Middelalderbyen – Teknik og håndværk – Middelalderens keramik – Handel og søfart – Naturvidenskaberne og middelalderarkæologien. Hvert af afsnittene rundes af med en fyldig litteraturliste.

Få er bedre allround orienteret om dansk middelalder end Niels-Knud Liebgott. Som en bred historisk introduktion til denne specialbog om arkæologien kan man passende læse hans tre bind om middelalderen i forlaget Sesams Danmarkshistorie fra 1984. Her er almindelig historie, kulturhistorie og arkæologi bragt sammen i en populær og udbytterig form.

En sammenligning mellem de to værker fra henholdsvis 1984 og 1989 viser, hvilken grøde der er specielt inden for arkæologien. Udgravninger fra nedlæggelsen af naturgasledningerne og store fladeafdækninger er med til i de seneste år at kaste nyt lys over bl.a. landsbyerne, og nye begreber som vandrelandsbyer og område-kontinuitet er dukket op. »Dansk middelalderarkæologi« giver en bred ajourføring af sådanne landvindinger op til udgivelsesåret. Den nøjes ikke med at præsentere nye og de nyeste resultater. Liebgott laver desuden en slags forskningsoversigter. Eksempelvis om dateringen af landsbyerne: Siden århundredskiftet har tidsfæstelsen bygget på stednavneforskningen, hvis dateringer forudsatte, at landsbyerne straks blev navngivet. Men har landsbyerne altid fået